

La Girona romana avui i les perspectives de futur

La monumentalitat patrimonial de la Girona medieval i moderna sovint fa percebre la Gerunda romana com una ciutat que esdevindria plena en èpoques posteriors. Tanmateix, i després de dos mil cent anys renovant-se sobre ella mateixa, la ciutat conserva encara les característiques principals d'aquella primera urbs.

Text > **MARIBEL FUERTES AVELLANEDA**, arqueòloga territorial de Girona

Apliquem un cert grau d'abstracció i visitem l'antiga ciutat. Reconeixerem el traçat de la fortificació fundacional fossilitzada en el recinte emmurallat de la Força Vella. Visible en diversos trams, uns ja coneguts (a la plaça de Sant Feliu o al darrere de les Àligues), i uns altres de recuperació recent, com

la façana exterior de l'edifici meridional del carrer de Bellmirall. Allà estant, identificarem la refacció baix-imperial de la murada, que va reforçar i embellir l'entorn dels portals d'accés a la ciutat. D'aquests, en coneixem totes les ubicacions. Anem als visibles: a nord, el de Sobreportes, flanquejat per dues torres quadrangulars que degueren aportar

la mateixa sensació d'intimidació que avui fan sentir les torres medievals que les engoleixen. A Torre Gironella, un portal que, tot i desplaçat, conserva l'alçat: brancals, arc i l'esvoranc on s'encabia una placa honorífica. I a sud-est, on, dins els baixos de la Casa Porcalla, resta amagat un portal encara per recuperar, més complex que els esmentats, amb doble portal i un passadís amb girs interiors, que bé podria formar part d'un manual de poliorcètica.

Un cop a l'interior, la trama de l'antiga ciutat es manté en traçats, orientacions i desnivells, així com en la preeminència del *cardo* principal, exercida ara pel carrer de la Força. Una altra qüestió són les domus que abocaven a aquests vials. En coneixem poques, i totes de manera parcial: la troballa més recent, al tram meridional de la Força amb la identificació de l'angle d'una edificació bastida, ben a prop del portal. Carrer amunt, les dimensions i configuració de la plaça de la Catedral són eloqüents. Aquesta manté l'escenografia original de l'antic fòrum: la plataforma superior, on s'erigia l'antic temple, connectada, per una escalinata central, a l'esplana-

>> Urna funerària localitzada a la necròpolis de la plaça del Pallol, l'any 2008, datada de la primera meitat del segle I dC. (Foto: ARXIU FOTOGRAFIC MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA-GIRONA)

>> Urna de vidre localitzada a l'interior de l'urna de la figura 1, on es van dipositar les despulles cremades, probablement, d'una dona adulta, acompanyades d'un anell d'or decorat amb una pedra encastada de color blanc i decoració central. El conjunt sencer està exposat al Museu d'Arqueologia de Sant Pere de Galligants. (Foto: ARXIU FOTOGRÀFIC MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA-GIRONA)

da inferior on es desplegaven els espais forals dedicats als usos cívics i polítics de la ciutat. Si bé l'arqueologia ens ha anat oferint testimonis puntuals de tots aquests elements, ara som davant d'una gran oportunitat. Les darreres excavacions a la Casa Pastors, on tradicionalment s'ha ubicat la basílica de l'urbs, certifiquen la notable conservació d'estructures d'aquesta cronologia.

Cultura funerària

Extramurs, i a redós dels camins d'accés, aflora la cultura funerària de l'època. Necròpolis adjacents, visibles i senyalitzades, interpel·laven al pas del caminant; de l'entorn de Sant Feliu al Galligants, del carrer dels Ciutadans al Pallol, i més enllà de l'Onyar, al Mercadal. Tanmateix, l'àmbit periurbà documenta altres ocupacions. En són testimoni les restes localitzades a la zona nord-oest, amb espais dedicats a l'allotjament i a la producció i el comerç de productes que bé podrien provenir de qualsevol de les vil·les del Pla

de Girona. Anem més enllà, Via Augusta amunt, on resten les bases del pont que salvava el Ter a Pont Major, i ens adrecem a la vil·la del Pla de l'Horta, on podrem conèixer bé un d'aquells establiments.

La deixa és més extensa. Disposem d'una significativa col·lecció de la cultura material de l'època que, dispersa, ens farà tornar a passejar. Al monestir de Sant Daniel es custodien un pedestal amb epigrafià funerària; al claustre de la Catedral s'exhibeix una inscripció honorífica; a Sant Pere de Galligants s'exposen el mosaic de Teseu i Ariadna i l'urna d'incineració de la plaça del Pallol; al presbiteri de Sant Feliu llueixen vuit sarcòfags esculpturats; al Museu d'Història presideix el magnífic mosaic de la vil·la de Bell-lloc del Pla. La resta de materials són als magatzems. Entre els inventaris del MAC-Girona a Pedret i el lapidari de la Catedral consten una cinquantena de peces museables: mil·lars, escultures, fragments arquitectònics i sarcòfags monolítics, així com

objectes dels afers més quotidians. La localització d'elements reutilitzats en construccions posteriors ens remet a altres ubicacions, com ara a la base de la torre del Llamp, bastida amb blocs de marbre decorats, pertanyents a una magnífica portalada.

Una recerca sense condicionants

Si avui dia podem plantejar-nos aquest recorregut, basat en una recerca no programada ni planificada, sostinguda per la perseverança dels diversos investigadors, que d'ençà de les primeres inquietuds per conèixer els orígens de la ciutat recopilem dada rere dada els fruits d'una cerca duta a terme en un entorn altament condicionat per factors externs, què ens podria arribar a mostrar una arqueologia futura basada en un pla o un programa d'actuacions? Tal vegada, i per començar, despertaria la consciència entorn del notable llegat que van deixar els habitants que van fundar i habitar la ciutat de Gerunda.